

פרוטוקול מס' 67
מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה
מיום ו' י"ג בשבת תשל"ה 27.12.74 שעה 10.45

נכחו:

חברי הועדה:
י. תמיר - היו"ר
י. בארי
א. גבלבר
מ. הכהן
א. ורדיגר
מ. ידיד
י. שמיר

מוזמנים:
ז. מליון - מזכ"ל מרכז השלטון המקומי
ד. ברזילי - מרכז השלטון המקומי
מר לאור - מרכז השלטון המקומי
י. כספי - עיריית תל-אביב
אנלביץ - עיריית נתניה

מ"מ מזכ"כ הועדה: י. אוריאל

רשמה: א. גושמן

סדר היום: חוק הרשויות המקומיות (טלילת מדרכות) תשל"ד-1974 -
הצעת חוק של ח"כ י.מ. אברמוביץ.

=====

היו"ר י. תמיר:

ח"כ אברמוביץ נמצא עכשו בחופשה, ויעצנו לו לא לבוא במיוחד לישיבה זו. הבטחתי לו שאעשה כמיטב יכולתי כדי ליצג אותו. ההצעה שלו אומרת: רשות מקומית לא תסלול רחוב בשטח בנוי ללא מדרכות.

החוק נמצא לבגד עיניכם. אני מצדד בחקיקה הזאת. עם כל הקשיים שבדאי יתעורר בשעה שהדברים יקבלו מעמד סטטוטורי ויצטרכו להיות מיושמים ע"י הרשויות המקומיות. אני יודע על חלק גדול של הלבטים, כשיצטרכו לגבות את הכספים וכל הכרוך בזה. אבל, אין לי ספק, שחקיקה כזאת יכולה לעודד במדה רבה ביותר סלילת מדרכות - ולוא גם ארעיות או חלקיות - כדי לשמור על בריאות הבריות בצד הכבישים.

מ. הכהן:

כשאני מנסה לחשוב על ירושלים וסמטאותיה ועל טבריה וצפת, דומני שאנו כאן אם לא נוסיף כמה משפטים להצעה הזאת - יהיו ערים שתושביהן יהיו מקופחים ע"י זה שאי אפשר יהיה לסלול מדרכות, כי אין שום אפשרות. הכניסה לעיר העתיקה, רח' הארמנים, שזאת האפשרות היחידה שיכולים שם לעבור לעיר העתיקה - שם לסלול מדרכה עם כביש, אי אפשר.

אם אנו מחוקקים חוק האומדנות פשוטה חד-משמעית, שרשות מקומית לא תסלול רחוב בשטח בנוי - אנו מכניסים את עצמנו למסת סדום, ומחר כל אדם שלא ימצא חן בעיניו מה שהרשות המקומית עושה - יגיש צו על תנאי ויפסיקו את הבניה.

אני מחייב את החוק, אבל חייב להיות בו פתח, שבמקרים מיוחדים אפשר יהיה לצאת מהמבוי הצר הזה שבניסוח הזה, שבו אנו נכנסים.

ז. מלזון:

קבלנו את זה רק הבקר, ולא היה אצלנו דיון יסודי. מתוך שיחות טלפוניות עם היו"ר וכמה חברים, אני יכול לאמר מה מסתמן אצלנו. אנחנו סבורים, שחוק כזה לא צריך עכשו לחוקק, כי התוצאה תהיה, כנראה, שלא יהיו כבישים. כבישים משתלמים 75% על ידי הבעלים שעל ידם עובר הכביש ו-25% על ידי הרשות המקומית. המדרכה היא כלה של הבעלים. ז"א, הרשות המקומית. ז"א הרשות המקומית תהיה 100% וסלילת הכביש תהיה תלויה בבעלים אם ישלמו בעד זה. ה-25% של הרשות המקומית, יש לזה גם כן משקל. אפשר לבוא להסכם עם הבעלים על תשלומים ומימון ביניים ומו"מ עם התושבים. ז"א, סלילת כביש תהיה מותנית בהסכמת הבעלים לסלילת המדרכות. אני לא חושב שטוב שזה יהיה מותנה בכך. אנחנו גם לא חושבים שבכל רחוב חייבת להיות מדרכה. מה שפה נאמר הוא, שזה צריך להיות צמוד. זה אינו מתקבל על הדעת. אנחנו אומרים, שרצוי שתהיה מדרכה, אבל השאלה אם זה ניתן ואם אפשר לחייב את זה בחוק ללא שום סיג.

כאשר סוללים חלק של כביש, עדיין לא ברור מה יהיה תחת הכביש הזה, יש ענין של צינורות, כבלים וכו', שלא רואים אותם בעין, וזה עוד לא גמור, ואז תצטרך לעשות ריץ-ריץ עוד פעם ועוד פעם. אם כך, נסלול זמנית והאזרח ישלם את זה, ואחר-כך נפתח את זה ונתקין סופית כעבור מספר שנים. זה לא מתקבל על הדעת.

לכן, בשלב זה, אנחנו חושבים שזה לא

צריך להתקבל.

היו"ר י. תמיר:

אני רוצה להציע שתקום ועדת-משנה, שיהיו בה נציגי השלטון המקומי, משפטן, נציג משרד הפנים ואחד מאתנו ירכז את הענין. חברי הוועדה יצטרכו לקחת בחשבון הערות הנשמעות כאן לגבי החקיקה של ח"כ אברמוביץ. צריך יהיה לזכור לגשר בין ההצעה העניינית ובין הקשיים והבעיות המתעוררות מהחוקה הזאת.

א. גבלבר:

אני מצטרף ליו"ר בחיוב החוק הזה. כיום, בתכנון השיכונים של משרד השיכון בארץ כלה, לא בונים בלי לקחת בחשבון - שלא כמו בשנים עברו - את כל השרותים לשכונה, כמו צרכניה, כמו בי"ס וכן שרותים חיוניים אחרים. משאירים לזה שטח בתכנון ומתחילים לבנות את המדרכה עוד לפני הקמת השיכון. הדגימו זאת לפנינו על חולות ראשון לציון. זה לא נעשה כמו שנבנתה תל-אביב בתחילתה.

אינני מסכים עם דברי מר מליון. זה נסיון משנים עברו. כשם שבונים דירה עם מרפסת וחושבים כעבור מספר שנים לסגור אותה, כך פוללים כביש בלי מדרכות. הכביש נועד לכלי-רכב, וכלי רכב מהווים סכנה, ובמקום גרים אנשים עם ילדים. אם אין מדרכה, האנשים הולכים על הכביש וזה מסוכן.

לכן, החוק הזה טוב וחיוני. כמובן שזה מצריך תכנון.

יש לי הערה לניסוח. כתוב פה: רשות מקומית לא תסלול רחוב. רחוב לא סוללים. כביש, סוללים. צריך להיות כתוב: לא תסלול כביש, ללא מדרכות.

במקום שיש סמטאות, הסמטאות צריכות להיות אסורות לכלי-רכב.

מ.הכהן: יש לנו ירושלים מחוץ לחומת ואתה לא יכול לסגור ולא לסלול.

א.גבלבר: יסגרו את הסמטאות האלה לכלי-רכב. כלי רכב יסעו ברחוב המקביל לסמטאות, שהוא רחוב רחב. אני היתי אומר, שאסור לנסוע ברחובות הצרים.

היתי אומר שהנוסח זהה: אין סוללים כביש לכלי רכב אלא אם כן תהיה מדרכה בשני צדדיו.

י.בארי: מר לוי מחזיק בידיו את החוקים הרלבנטיים ובפקודת הפרשנות רחוב הוא יותר רחב במושג מאשר כביש.

על מגמתו החיובית של החוק המוצע, אין עוררין כאן, אלא העירו כאן הערות לגבי מעשיות החוק במקום זה ואחר.

אני מציע שתקום רשות מיוחדת, מוסמכת, במונח החוק, שכאשר רשות מקומית תרצה לסגור רחוב ללא מדרכות מטעם זה ואחר, הדבר יהיה נתון להתר מטעם אותה רשות. הרשות הזאת תוכל לדון לגופו של ענין. לא היתי רוצה שיפנו כל יום שני וחמשי לבג"צ. אם תהיה רשות מרכזית לענין זה, אז אם עיריה זאת או אחרת תרצה לסלול רחוב ותגיע למסקנה שלא יכולים לסלול את המדרכות, היא תקבל רשות מהרשות המרכזית.

מר לאור: המגמה נכונה, אבל כפי שזה מנוסח כאן, זה פשטני מדי. המושג של הפרדה בין הולכי רגל לכלי רכב, אינו רק בסלילת המדרכה. המושג הזה הוא אחד מאבני היסוד של תכנון ערים מודרני. כשאומרים "הפרדה בין כלי רכב והולכי רגל", הכוונה היא ליצור מצב שיהיו דרכים להולכי רגל בלבד, וכבישים לכלי רכב בלבד. זאת הכוונה בהפרדה. לכן, בוואו נפריד בין שכונות חסרות לשכונות ותיקות. את השכונות הישנות אי אפשר להכניס למסגרת החוק הזה. בשכונות החדשות, יש מדרכות, וכמעט אין בעיה. במקומות של אנשים פרטיים, יש בעיה של תשלום. אילו היה אגרה, היתה יכולה הרשות להוסיף אגרת מדרכות יחד עם אגרת בניה ואפשר היה לבצע זאת. כיום, יש דרכים שנשללו לפני שנים במליונים, וזה לא נגבה.

אני מחזק את דבריו של מר מליון. היה מצב, שהיינו צריכים לסלול רחוב או כביש, וידענו שצריך יהיה להכניס ביוב בשלב מאוחר יותר. היתה ברירה או לא לסלול את הרחוב או לסלול ואחר כך לפתוח עבור הביוב.

יש הרגשה כאילו הרשות המקומית לא עשתה דברים וצריך להטיל עליה מעמסה ואם יהיה חוק אז הרשויות יסללו מדרכות. אין צורך לראות כך את הדברים.

אני מצטרף לדעתו של היו"ר, וצריך להתייעץ עם מתכנני ערים, ויש לעבד משהו יותר יסודי העונה על הבעיה.

מר לוי: אני חושב, שאיש אינו חולק על הצורך לעשות מאמץ לצמצם את תאונות הדרכים. אבל, בהצעת החוק של ח"כ אברמוביץ, מעלה את החשש שזה אחד החוקים שלא יהיה לו כיסוי בחיים האזרחיים. א. זאת שאלה של מימון. ב. האם לא יותר טוב להשאיר את הדבר הזה לשיקול הרשות המקומית? כל רשות מקומית, בהתאם לתקציבה ובהתאם ליכולת התושבים להשתתף בזה, ובהתאם

לקצב התנועה של כלי הרכב, תשקול לגופו של ענין. השאלה היא גם מה זה רשות מקומית? האם רשות מקומית כפרית ומושבית או רק רשות מקומית עירונית? השאלה היא אם כביש ראשי או צדדי? יש מקומות שהשטח בנוי בחלקו, ואז השאלה היא מה הכוונה "שטח בנוי"?

כל השאלות הביאו אותי לדעה שנחוץ לסלול מדרכות, אבל לא באפן מחייב אלא יש להשאיר את זה לשיקול הרשות המקומית.

היו"ר י. תמיר: מה דעתכם לגבי ועדת-משנה, שתבדוק את הנושא מכל ההבטחים ואחר כך תביאו לנו מסקנות ונדע אם אנו יכולים להתקדם בחקיקה או לא.

היתי מציע שהניסוח יהיה חיובי ולא בדרך השלילה.

מר כספי: פיתוח זה גם כבישים וגם מדרכות. במדה וזה לא נעשה, הסבה היא תקציבית. לכן, הרשויות אינן זקוקות לחוק שיעודד אותן, אלא צריך היה לעודד אותן בתקציבים.

יש שיכונים גדולים, חדשים, ויש שכונות ישנות. נכון שלגבי שיכונים ממשלתיים, הענין מסודר פחות או יותר. לגבי שיכונים, הנבנים ע"י חברות פרטיות וציבוריות זה אינו בדיוק כך. זה נתון תמיד לויכוח וללחצים של הרשות המקומית על החברה. החברה, מבחינת החוק, אינה חייבת לעשות זאת, כי היא שילמה את האגרה. אבל, כדי לגמור את המקום בצורה יפה, הולכים לקראת הרשות המקומית, בדרך של פשרה. למשל, בתל-אביב יש שכונות ותיקות, ונסללו בהן כבישים ומדרכות, ולא רק שיש חיובים אלא אינני יודע אם יקבלו את הכספים, ומתי יקבלו. למרות זאת, אנו ממשיכים לבנות כבישים ומדרכות והחיובים יישלחו, ואינני יודע מתי יתקבלו הכספים ואם יתקבלו.

לכן, צריך להשאיר את זה לשיקול הרשות המקומית. אם רוצים לקדם נושא זה, אין צרך בחוק.

אינני מציע לקבל את הצעת ח"כ י. בארי להקמת רשות מרכזית לענין הזה. יש לנו כבר מספיק רשויות. אין צרך לסרב את הדברים.

מבחינת מימון הנושא, אין זה שווה בכל העיריות, לא רק מבחינת גובה הסכום אלא גם השיטה. עירית תל-אביב גובה את ההטל בהתאם לשטח המגרש, שטח הבנין והבפח. אם מדובר בבנינים קטנים - האחוז קטן יותר. כך שלפעמים זה 40% וזה יכול להיות גם 90%. דוקא בשכונות ותיקות, איפה שחסר פיתוח, יש חיובים ולא שילמו. חלק גדול אינו משלם. ואז תשאר השאלה האם לפתח את המקום. כשאנחנו סוללים כביש, המגמה היא גם לסלול מדרכה. יש מקרים שעושים את זה יחד ויש מקרים שזה לא נעשה יחד. זה בהתאם לאפשרויות.

היו"ר י. תמיר: בכיכר המדיבה סללו כבישים ומדרכות רחבות במקומות שהדירות הוקמו. בלחץ הנסיבות, עירית תל-אביב סללה מדרכה צרה כדי שהאבשים לא ירדו לדרך הסואנת ויהיו נתונים לפגיעה.

בהצעה של ח"כ אברמוביץ יש רעיון בריא. הוא איננו עונה למצב הקיים היום ברשויות המקומיות.

איננו מאשרים את החוק ואיננו דוחים את החוק, אלא אנו בודקים את החוק. ועדת-המשנה תציע הצעות ואז נדון.

מר אנלביץ: יכולה לקום ועדה בשיתוף עם הרשויות המקומיות, כדי לבדוק את ההצעה. אינני חולק על הכוונות הטובות בהצעת החוק, אבל, השאלה איך זה יתבצע. לדעתי, זה אינו ניתן לביצוע. הבעיה לא קימת בשכונות חדשות. הבעיה היא בשכונה שהוקמה בשנות ה-50, בשממה, ללא כביש וללא מדרכה. בשכונות אלה, לא גרים דוקא בעלי היכולת. דירי המקום התחלפו כבר 5-6 פעמים, קשה לאתר את בעלי החלקה. אנחנו מתלבטים בבעיה זאת. ישבתי עם ועד השכונה. גם כביש וגם מדרכה, לא בוכל לסלול וגם התושבים לא יוכלו לעמוד בהוצאות אלה. בשכונות אלה, בעלי המגרשים הם בעלי חלקות גדולות כמו חצי דונם. אם אני מחייב אותו בסלילת כביש, חיבור ביוזב ומדרכה, תשובתו היא שהחיוב עולה על השווי של הבנין שהוא גר בו. לא פעם, ועד השכונה בא להסדיר את הדברים עם הרשות המקומית ומתכננים יחד אתנו מה עדיף להם תחילה, וזאת עקב ההוצאות.

הצרך בכביש איננו רק עבור מכוניות פרטיות, אלא כדי שתהיה תחבורה ציבורית לשכונה. אם אני אתנה את סלילת הכביש בבניית מדרכה, יצא שהאיש החוזר מהעבודה או האשה ההולכת לקניות, יצטרכו ללכת מרחקים גדולים בחולות, כי "אגד" לא יתן שרות במקום שלא סללו כביש.

אני בני מתעלם מהבעיה של בטיחות הולכי הרגל, אבל אנחנו עושים זאת בתאום עם דירי השכונה. הרשות מתאמת עם דירי המקום, מה עדיף. יותר מועיל כשהאנשים עצמם מיעצים לרשות המקומית מה עדיף להם.

מר ברזילי: אני מחייב בדיקה ע"י ועדה, למרות שאני חושב, שהמסקנה שלה צריכה להיות שאין מקום להצעה הזאת. כרעיון, זה טוב. לביצוע, זה לא ניתן, ולא רק בגלל בעיות כספיות. בלי כספים, אי אפשר לבצע. אך, יש אלף ואחת בעיות ביצוע אשר קשורות בתשתית, רוחב רחוב סלול, ולא רק בגלל בעיות כספיות. מדרכה, במקום שלא הולכים עליה הרבה, היא שלילית ולא תיובית. אחזקה של מדרכה, שמתמשים בה הרבה, היא זולה מאשר אחזקה של מדרכה אשר פחות משתמשים בה. חלק מהכבישה של המדרכה ופעולה נגד עשביה, מבוצעת על ידי זה שאנשים הולכים עליה.

כל ראש רשות יתברך במדרכה. תאורטית, זה הדבר הכי קל לבצע. איז ראש רשות אינו מעוניין לפתח את המקום על חשבון התושבים? הכבוד לזכות הרשות והתשלום הוא על חשבון התושבים. אך, הצרה היא שזה תאורטי, ואז אומרים שברחוב מסוים 50% יכולים לשלם ו-50% אינם יכולים, ואינך יכול לגבות מהם.

מאחר ומדברים כאן על ועדת-משנה - תבדוק זאת הוועדה. יש מקומות בשכונות של ותיקי ההסתדרות, שם רוחב הרחוב הוא 6 מ'. אם אתה צריך מסר למדרכה, ישאר רחוב סלול של 4 מ', ואז אם נעצרת מכונה - הרחוב סגור.

היו"ר י.תמיר: אני מציע לח"כ י.בארי לעמוד בראש ועדת-המשנה, ובה יהיה ב"כ משרד הפנים, ב"כ מרכז השלטון המקומי. אתם מתבקשים בהקדם להניח ממצאים לפני הוועדה.

הישיבה נבעלה בשעה 11.45